

Светислав Јованов

Игра ствари, ствар игре

Поводом досадашњег оствареног Хубачевог опуса могу се изнети две основне тврдње: прво, да је реч о једном од најпровокативнијих феномена у савременом српском позоришту, и друго, да се тај феномен у односу на доминантне актуелне токове српске драматургије појављује као атрактиван, убедљив и добродошао – изузетак. [...]

Када се поменути опус сагледа са опште жанровске тачке гледишта, очигледно је да се унутар њега – дабоме, на нивоу хипотезе – могу сагледати две основне тенденције: условно би комедиографско/комичкој припадала дела *Ајдуци су ојет међу нама* и *Ојмица и вазнесење Јулијане К*, док се у врсту реалистичке драме са трагичким импликацијама могу сврстати *Ближи небу* и *Берлински зид*; да таква подела има своја ограничења (и скривене „ограде“), посведочиће (...) и драма *Бизарно*. [...]

Искорачивши на непосредан начин у материјал актуелне историје – заплет се одвија на Косову, током 1999. године – Хубач се драмом *Берлински зид* упушта у нови слој истраживања људске способности за насиље и праштање – али и на нови начин артикулише мотив породице. Док је у *Ближи небу* феномен породице „само“ елеменат срозавања егзистенције ликова или изгубљена вредност, овде се породица *појављује као покрећач али и жртва ње*. Било да је реч о албанској породици, где отац Скендер приморава менталном уценом Ану (српско-хрватског порекла!) да се одрекне његовог сина Петрита, било да се ради о српској, Велимировој породици, унутар које је снаха Марија суочена са љубављу браће Василија и Рашка, управо су условности породичних односа она сила која – *заједно са историјом, али и мимо ње* – урушава животе ликова. Управо то и јесте разлог због којег Хубач, у три суптилно назначена драмска круга, инсистира на питању деце – туђе или усвојене, прихваћене или изгубљене; свет у којем су неразрушиви зидови подигнути *унушар људи*, може преживети само ако дозволи могућност *прихватања туђе деце као признања Дружио*.

(Из *Појовора* збирке драма *Бизарно* Ж. Хубача, КИЗ Алтера и Шабачко позориште, Београд / Шабац 2012)

Жељко Хубач

Рођен у Тузли, 1967, одрастао у Зеници и Лесковцу. Дипломирао на Одсеку драматургија Факултета драмских уметности у Београду 1996. Драмски комади су му 45 пута премијерно изведени у професионалним позориштима у Србији, Бугарској, Хрватској, Босни и Херцеговини, Јапану, Руској Федерацији; неке су биле у селекцији више од 40 домаћих и иностраних позоришних фестивала, и освојиле више од 50 награда. Дrame су му превођене на енглески, немачки, руски, бугарски, пољски и јапански. Добитник је Награде Народног позоришта у Београду за уметнички и радни допринос 2010. и Октобарске награде Лесковца 2016. Аутор је већег броја реализованих телевизијских емисија, три игране серије, ТВ драме и дугометражно играног филма. Режирао у позориштима у Шапцу и Зајечару. Од 2014. до 2018. био је в.д. директора Дrame Народног позоришта у Београду, где ради као драматург.

MINAQUA

Српско народно позориште
161. сезона
2021/2022.
www.snp.org.rs

За издавача / **Александар Станков**, управник
УД Дrame / **Милован Филиповић**, директор
Уредник / **Александар Милосављевић**
Фотографије / **Срђан Дорошки**
Графички уредник / **Ђорђе Лабат**
Компјутерски слог / **Љиљана Билбија**

Припремљено и штампано у
Служби за дизајн и издавачку делатност СНП-а

БЕРЛИНСКИ ЗИД

*Када се ми мршви
заиграмо живих*
Жељко Хубач

*Мушан бунар ово време,
Марија, немој и ти да ја мушиш*

Жељко Хубач, *Берлински зид*

Жељко Хубач

БЕРЛИНСКИ ЗИД

Када се ми мртви заиграмо живих

Режија: **Жељко Хубач**

Драматург: **Александар Милосављевић**

Композиторка: **Ирена Поповић Драговић**

Сценограф: **Жељко Пишкорић**

Костимографкиња: **Марина Сремац**

Лектор: **др Дејан Средојевић**

Асистенткиња драматурга: **Дивна Стојанов**

ИГРАЈУ:

Скендер / Велимир: **Милан Ковачевић**

Фарук / Рашко: **Пеђа Марјановић**

Петрит / Василије: **Душан Вукашиновић**

Дита / Марија: **Марија Меденица**

Енвер / Димитрије: **Марко Савић**

Ана: **Нина Рукавина**

Инспцијент: Снежана Радованов

Суфлерка: Снежана Ковачевић / Анисија Богданов

Мајстор светла: Борислав Гаковић

Мајстор тона: Душан Јовановић

Прва проба: 16 мај 2021, ВИП салон СНП-а
Премијера: 9. март 2022, Камерна сцена СНП-а

Представа траје око сат времена

Реч редитеља

Једно од огледала наше стварности

Живимо у времену сваковрсног насиља које политичке и економске елите свесно индукују у друштвену заједницу зарад различитих облика профита. Апсурд данашњице видимо, рецимо, и у чињеници да се простор за сукоб отвара избором назива географског простора у којем се догађа радња комада *Берлински зид* – Косово или Метохија. Пристајање на овакву комуникацију, која замагљује суштину, наш је трагичан усуд. Када смо – у нашем историјском вилајету – заборавили на вредности живота, па се тих вредности тако лако одричемо зарад некохерентних идеологија и лоше протумачених стереотипа традиционализма.

У представи сам покушао да прикажем битне животне вредности указујући на неке од процеса њихове деструкције, те да осветлим заблуде које нас воде у трагичне историјске странпутице којима тако поносно ходимо омамљени аутодеструкцијом. Свестан сам да једном представом не могу да одгонетнем шта нам је то разум тако страшно скривио па га с оваквом страшћу одбацујемо, али сам покушао да барем укажем на апсурд нашег свевременог аутодеструктивног понашања.

Комад *Берлински зид* писан је тако да, на наративном нивоу, није лако пратити веома компликовану причу: сцене су кратке, пуне сукоба, ређају се великом брзином и у њима је оно неизречено значајније од изговореног. У тако суженом простору за глумачки израз, у основи реалистичан, у процесу адаптације комада ваљало је наћи најефектније форме неопходне стилизације, а драматург и ја смо их нашли у поступку сценске активације дидаскалија.

Реч драматурга

Александар Милосављевић

О драми *Берлински зид* у којој се не помињу Берлин а ни зид

Драма *Берлински зид* има дугу историју. Хубач је, наиме, написао неколико верзија овог комада и у свакој сам јасно препознавао покушај аутора да почетну драмску ситуацију одвоји од непосредних историјских околности, у првој од сукоба партизанских и четничких фамилија у Другом светском рату, у другој до српско-албанских анимозитета који су кулминирали ратом 1999. А онда су се у финалној верзији нагло подигле магле. Простор радње је и даље Косово, и сада рат до пароксизма заоштрава силнице сукоба, но акценат више у подели по националној основи, нити драмом одјекује Шекспирова веронска повест, у њој се не чује бат тешких Ћосићевских деоба; стидљива нежност из претходних верзија сад добија обриси лиричности, а сваки је лик уверљиво очврснуо.

Берлински зид је постао прича о људима који су сами себе осудили на проклетство одбијајући да је стварност у којој живе добила нове обриси. Хубачеви драмски јунаци не примећују ни да су одавно мртви, премда дишу, фингирају љубав, бригу, породични живот... А не виде (не осећају) ни да оно за шта мисле да им је светиња – земља, кућа, имање – и што постављају као пресудни принцип властитога деловања, заправо немају коме да оставе.

Из те позиције је Хубач смело и без имало сујете започео рад – не више на новој верзији драме но на властитој адаптацији текста будуће представе.

Скептичан сам према представама које режира писац комада, али овај аутор, осим што одавно режира и што је цео живот провео у позоришту, има и богато искуство рада у театру, па добро зна да драме постоје због сцене, те да истински оживе тек кад реплике изговоре глумци. Зато се још пре прве пробе, а нарочито радећи с глумцима, одрекао читавих пасаж властитог текста пратећи сугестије и, следећи логику театарске игре, својеручно је адаптирао текст представе.

Сада је *Берлински зид* још узбудљивија прича у којој Косово није празан простор згодан за афирмацију (и подгревање) ресентимента него метафора о животу заробљених и одавно умрлих људи.

